

13/05/2021

“Η πανδημία του COVID 19 και η Εκκλησία της Ελλάδος”

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Μεσσηνίας

Στο 6ο Οικονομικό Φόρουμ των Δελφών, το οποίο ξεκίνησε τις εργασίες της Δευτέρα, στο Ζάππειο Μέγαρο, μίλησε σήμερα, 13 Μαΐου ο Μητροπολίτης Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομος και ανέπτυξε το θέμα : “Η πανδημία του Covid-19 και η Εκκλησία της Ελλάδος”.

Στη συζήτηση, την οποία συντόνισε ο Αναπληρωτής Καθηγητής του Τμήματος Θεολογίας ΕΚΠΑ κ. Ιωάννης Παναγιωτόπουλος, συμμετείχαν και οι Σεβασμιώτατοι

Μητροπολίτες Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου κ. Ιερόθεος και Νέας Ιωνίας κ. Γαβριήλ.

Στη συνέχεια παρατίθεται η Ομιλία του Σεβασμιωτάτου:

1. Οί πρώτοι μήνες του 2020 σηματοδοτήθηκαν από τό παγκόσμιο ξέσπασμα της πανδημίας του Covid-19, ή όποία προκάλεσε καθολικό τρόμο καί άπελπισία καί όδήγησε μέχρι στιγμής έκατοντάδες χιλιάδες συνανθρώπων μας στόν θάνατο. Παράλληλα πρός τή δημόσια ύγεία, τήν πολιτική, τήν οίκονομία, τίς έμπορικές συναλλαγές, τό πανδημικό κύμα δοκιμάζει τίς διανθρώπινες σχέσεις καί τίς άντοχές του παγκόσμιου πληθυσμού, άφοϋ άπειλεϊται ή άσφαλής προοπτική της ίδιας της ζωής μας. Ό ίός Covid-19 είναι ίατρικά άστάθμητος, όσον άφορᾷ τό ποιός μολύνει ήλικιακά, διασπείρεται έκθετικά, μεταλλάσσεται καί πολλαπλασιάζεται γεωμετρικά, γι' αυτό καί δίκαια έχει χαρακτηριστεί ως ό «άόρατος έχθ-ρός» ένός ιδιότυπου παγκόσμιου πολέμου.

Έξ αίτίας της επικινδυνότητας αυτής ελήφθηκαν πρωτόγνωρα μέτρα, άδιανόητα γιά τόν μετανεωτερικό άνθρωπο της τρίτης χιλιετίας. Καθολικός ή μερικός άποκλεισμός (lockdown) γιά μεγάλο χρονικό διάστημα, άπομάκρυνση από τόν εργασιακό χώρο, άυστηρά μέτρα κυκλοφορίας, άτομικής καί συλλογικής ύγιεινής, άναγκαστική κοινωνική άπο-στασιοποίηση, εκπαίδευση έξ άποστάσεως, είναι μερικά από τά μέτρα τά όποία εφαρμόζονται σέ παγκόσμιο επίπεδο, ώστε νά άποτραποϋν είτε νά περιοριστοϋν, άλλοτε μέ μεγαλύτερη άποτελεσματικότητα καί άλλοτε μέ μικρότερη, οί συνέπειες της θανατηφόρας διασποράς του ίού. Ό μεγάλος άριθμός νεκρών συνανθρώπων μας άποτελεί τραγική πραγματικότητα καί όχι άπλᾶ μία διαπίστωση, ένῶ ή έπιστημονική πρόβλεψη ότι τό 40% του παγκοσμίου πληθυσμού των 7,6 δισεκατομμυρίων ανθρώπων θά άσθενήσει δέν είναι μία άπολογιστική εκτίμηση αλλά μία τραγικότητα.

Η κρίση τήν όποίαν προκάλεσε ή πανδημία του Covid-19 δέν είναι ένα θεωρητικό κατασκεύασμα αλλά μία πραγματικότητα, στην όποία ή παγκοσμιοποίηση βρήκε τήν άπόλυτη έκφρασή της στό επίπεδο της κοινωνίας καί της ζωής.

Μέ τήν πανδημία του Covid-19 εργαλειοποιήθηκε ή ίδια ή κρίση, ως γεγονός κοινωνικό, οίκονομικό καί πολιτικό, καί δοκιμάστηκε ή πίστη μας, όχι ως πρός τό όμολογιακό της περιεχόμενο, αλλά ως πρός εκείνο τό στοιχείο πού δίνει πληρότητα στη συλλογιστική μας, έμπιστοσύνη καί έλπίδα στίς σχέσεις μας μέ τόν Θεό καί τούς συνανθρώπους μας.

Η κοινωνική καί οίκονομική αυτή κρίση εργαλειοποιήθηκε όμως καί από τόν δημαγωγικό λαϊκισμό, τήν συνωμοσιολογία, τίς θρησκοληπτικές καί μεταφυσικές

παρερμηνείες, οι οποίες είχαν πολλές φορές όλέθρια και άρνητικά αποτελέσματα ως προς την διασπορά του Covid-19 και τις συνέπειες της. Οι όπαδοί τών δημαγωγίων αυτών διεκδικούσαν την άποδοχή και μόνο του σεβασμού τών άντιλήψεών τους. Ή έναντίωση στή χρήση τής μάσκας και του έμβολιασμού, ή μή άποδοχή οίουδήποτε προστατευτικού μέτρου θεωρούσαν ότι συνιστούσε έκχώρηση άτομικών έλευθεριών και δικαιωμάτων, παραθεωρώντας όμως ότι ό ίδιος ό Covid-19 καταστρέφει πρώτιστα και άποκλειστικά τό ίδιο τό άτομο και την ζωή του. Φτάσαμε μάλιστα σέ σημείο, ώστε πολλές φορές ή άνοχή προς όλους αυτούς νά έρμηνεύεται ως κατάσταση άπαγόρευσης στόν εύφυή νά σκέπτεται, γιά νά μήν ταπεινωθούν δήθεν τά αίσθήματα και τά δικαιώματα τών παραπάνω άνοήτων!!!

Τό αποτέλεσμα ήταν όλες αυτές οι κοινωνικές, πολιτικές και παρεκκλησιαστικές ομάδες νά όδηγήσουν σέ μία έσωστρέφεια την κοινωνία τών πολιτών, νά δημιουργήσουν έναν άρνητισμό και οι θεσμοί νά έπικρίνονται και νά όδηγοούνται σέ μία άτολμία ως προς τή λήψη δυναμικών αποφάσεων και μέτρων.

2. Στο πλαίσιο αυτής τής πανδημίας, μέ τις πρωτόγνωρες και δυσοίωνες καταστάσεις, κλήθηκε και ή ποιμαίνουσα Έκκλησία τής Ελλάδος νά διαδραματίσει τόν δικό της ρόλο. Θά πρέπει, καταρχάς, νά όμολογήσουμε ότι και ή Έκκλησία, όπως και κάθε άλλος φορέας και θεσμός στήν Πατρίδα μας, βρέθηκε άπρο-ετοίμαστη γιά μία αποτελεσματική και έγκαιρη άντιμετώπιση, προσπάθησε όμως, στηριζόμενη στή διδασκαλία και στήν ζωσα παράδοσή Της, νά ύποδείξει μέ νηφαλιότητα λύσεις και μέτρα, τά όποια θά ένίσχυαν τούς πιστούς, προσφέροντας σέ κάθε άπογοητευμένο, μετέωρο και δοκιμαζόμενο άνθρωπο τό μήνυμα τής έλπίδας και τής έμπιστοσύνης στόν άγώνα προς έπιβίωση και σέ ό,τι θά άφορούσε

στήν διασφάλιση τοῦ πολύτιμου ἀγαθοῦ τῆς υἡείας.

Πολλές φορές, μάλιστα κατά τήν πρώτη φάση τῆς πανδημίας, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἦρθε ἀντιμέτωπη μέ τό πρωτόγνωρα ἐξελισσόμενο γεγονός τῆς πανδημίας καί τίς ραγδαίες καί ἐπικίνδυνες ἐπιπτώσεις πού ἐπέφερε στή ζωή τοῦ ποιμνίου της, γι' αὐτό καί ὑπέδειξε μέ συνοδικές ἀποφάσεις εὐαίσθητα ἀντανακλαστικά ἔναντι ἑνός κινδύνου, ὁ ὁποῖος δέν κάνει διακρίσεις ἡλικίας, φύλου, κοινωνικῆς ἢ οἰκονομικῆς θέσης, οὔτε ἐπιτρέπει ἀδικαιολόγητη χρονοτριβή.

Γιά τήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος τό ζήτημα τῆς πανδημίας δέν θέμα ἠθικῆς συμπεριφορᾶς οὔτε ἐπιλογῆς μεταξύ «καλοῦ» καί «κακοῦ». Εἶναι ἕνα γεγονός τό ὁποῖο ἀγγίζει τά ὅρια τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξης, γι' αὐτό καί στό ἐρώτημα ζωή ἢ θάνατος δόθηκε μία γρήγορη ἀποτελεσματική καί μονοσήμαντη ἀπάντηση, αὐτή δηλαδή πού ὁδηγεῖ στήν κατάργηση τοῦ θανάτου καί στή διατήρηση τῆς ζωῆς. Ἡ θέση αὐτή τῆς Ἐκκλησίας εἶναι μία στάση θεολογική, ἡ ὁποία ἐκφράζει τόν σεβασμό στή μοναδικότητα τῆς ζωῆς, καί ὁδηγεῖ τόν καθένα στήν ἐπίγνωση καί συνειδητοποίηση τοῦ πόσο εὐάλωτος εἶναι.

Κατά συνέπεια, τό θέμα τῆς πανδημίας γιά τήν Ἐκκλησία ἦταν κατ' ἐξοχήν ζήτημα ποιμαντικό ὡς πρὸς τήν διαχείρισή του καί ἀνθρωπολογικό ὡς πρὸς τήν θεώρησή του. Ἐπειδή ἡ συμβολή τῆς Ἐκκλησίας στή διατήρηση τῆς ζωῆς καί στήν προστασία τῆς υἡείας ἀποτελεῖ στοιχεῖο ταυτοτικό, προσδιορισμένο ἀπό τήν κανονική παράδοση, τήν πατερική διδασκαλία καί τό περιεχόμενο τῆς πίστεως Της, γι' αὐτό προσφέρει μέ κάθε μέτρο ὥστε νά συμβάλλει καί Αὐτή στήν προστασία τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς καί στή διατήρηση τῆς υἡείας, σωματικῆς καί πνευματικῆς.

Πρὸς αὐτόν τόν ὑψηλό σκοπό ἦταν ἀπαραίτητη ἡ συνεργασία Ἐκκλησίας καί Πολιτείας, στό πλαίσιο τῆς συναλληλίας καί τῶν διακριτῶν ρόλων. Τά μέτρα τά ὁποῖα ἐλήφθησαν δέν ἦταν ἀφηρημένα οὔτε γενικά ἀλλά συγκεκριμένα καί ἐξειδικευμένα. Προέκυπταν ἀπό τό συνεχῆ διάλογο μεταξύ Ἐκκλησίας καί Κυβέρνησης καί κινοῦνταν στό πλαίσιο τῆς ἰσονομίας καί τῆς ὁμοταξίας, προκειμένου νά προστατευθεῖ τό ἀγαθό τῆς ζωῆς, ὡς ὑποκειμενικό δικαίωμα γιά τόν κάθε πολίτη ἀλλά καί τῆς δημόσιας υἡείας ὡς συλλογικό ἔννομο ἀγαθό γιά τήν ἴδια τήν κοινωνία.

Ἡ συνεργασία αὐτή τῆς Ἐκκλησίας διασφαλίστηκε στό πλαίσιο τῆς κανονικῆς παράδοσής Της, μέ τήν κατ' ἀναλογία ἐφαρμογή τῶν ἱερῶν κανόνων 74 καί 88 τῆς Πενθέκτης καί 28 τῆς Λαοδικείας, ὅπου ἔναντι ἑνός πραγματικοῦ κινδύνου, ὅπως ἐν προκειμένῳ τῆς ἀπειλῆς τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων ἀπό τόν Covid-19, πρυτανεύει ἡ ἀνεκτίμητη ἀξία τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς καί πρωτεύει ἡ προστασία της, «ὥστε διά πάντων προτιμητέαν ἡγεῖσθαι τήν τοῦ ἀνθρώπου σωτηρίαν τε καί

ἀπάθειαν». Μέ βάση τόν κανόνα 88 τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς συνόδου μάλιστα ἐπιβεβαιώνεται ὅτι τό δικαίωμα γιά ζωή καί ἡ προστασία τῆς υἱείας ἔχει μία αὐξημένη βαρύτητα γι' αὐτό καί ὑποδεικνύει λύσεις οἱ ὁποῖες ἐκφράζουν μία ἀπόλυτα ἐνεργητική καί εὐεργετική προστασία ὡς πρὸς τή σωτηρία τῆς ζωῆς καί τῆς υἱείας τῶν ἀνθρώπων.

Ὑπ' αὐτό τό ἀνθρωπολογικό πλαίσιο ἀξιολογούμενες οἱ θέσεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐκφράζουν μία ὑπεύθυνη ποιμαντική στάση ἔναντι τοῦ φαινομένου τῆς πανδημίας: σεβασμός δηλαδή στό πολύτιμο ἀγαθό τῆς ζωῆς χωρίς νά παραβλέπεται συγχρόνως ἡ φθορά ἀπό τήν ἀσθένεια καί χωρίς νά ὑποτιμᾶται ὅ,τι ἔχει νά κάνει μέ τήν ἀκεραιότητα καί τήν υἱεία τῶν ἀνθρώπων. Πρὸς τοῦτο ἡ τήρηση ὅλων τῶν ὑποδεικνυόμενων μέτρων ἀπό τίς ὑγειονομικές ἐπιτροπές τῶν εἰδικῶν ἐπιστημόνων υἱοθετήθηκαν καί ἐφαρμόστηκαν ἀπόλυτα. Χαρακτηριστική τέλος εἶναι ἡ διατυπωμένη θέση τῆς Ἐκκλησίας καί ἔναντι τῆς ἀναγκαιότητας τοῦ ἐμβολιασμοῦ. Κατέδειξε ὅτι ὁ ἐμβολιασμός εἶναι ἔκφραση ἀγάπης καί ἀποδοχῆς πρὸς τόν συνάνθρωπο καί ἐπιταγή τήν ὁποία ὑπαγορεύει τό χριστιανικό ἥθος, χωρίς νά συνιστᾶ ἔλλειψη σεβασμοῦ στήν ἐλευθερία τοῦ ἀτόμου.

3. Η συμβολή της Έκκλησίας της Ελλάδος έναντι του φαινομένου της πανδημίας δέν εξαντλείται όμως μόνο ως προς την λήψη και εφαρμογή των ένδεικνυόμενων μέσων για την αποτροπή διάδοσης του Covid-19. Θεωρώ, ότι θα καταστεί περισσότερο σημαντική και στην μετά-covid εποχή, όπου θα έχει διαμορφωθεί μία άλλη μορφή κοινωνίας, ή οποία θα εκφράζει, όπως φαίνεται, μία άλλη αλήθεια, και όχι μία απλή ιδέα και έξυπνη λύση ιδιοτελών στόχων. Αυτή ή «μετα-αλήθεια», όπως την χαρακτηρίζουν ήδη, θα επιτείνει τις ανισότητες, οι οποίες ανεδείχθησαν και θα αναδειχθούν εξ αιτίας της πανδημίας. Θα οδηγήσει σε κοινωνικές εκρήξεις, με οδυνηρό αποτέλεσμα την μεταλλαγή της σχέσης με τους άλλους σε απειλή για την ύπαρξη, ενώ η παρατεταμένη περίοδος φυσικής απόστασης, απομάκρυνσης και απομόνωσης θα οδηγήσει σε επιβολή της ατομικής ελευθερίας έναντι των άλλων, με χαρακτηριστικό τό κοινωνικό φαινόμενο του «δικαιωτισμού».

Όλα αυτά έχουν ως συνέπεια τη δημιουργία ενός νέου μοντέλου κοινωνίας, την «μετα-πανδημική» κοινωνία, με ιδιαίτερο χαρακτηριστικό, την έντονη επιβολή του

άτομικοῦ δικαιώματος. Μέ τόν τρόπο αὐτό τό οὐσιαστικότερο καί βαθύτερο περιεχόμενο τοῦ ἀνθρώπινου δικαιώματος, ὡς ἔκφραση λειτουργικῆς σχέσης καί σέ ἀναφορά πρὸς τό συλλογικό γίγνεσθαι, παραμορφώνεται ἀπόλυτα σέ ἀτομικό καί ἀπό δικαίωμα πρὸς ἐλευθερία ἐκφυλίζεται σέ δικαίωμα πρὸς ἀσυδοσία.

Τέλος, ὁ ἀπομονωτισμός τῆς περιόδου τῆς πανδημίας τείνει νά γίνει πρότυπο ζωῆς καί ἡ κοινωνία ὡς σχέση νά ἀντικατασταθεῖ ἀπὸ τὴν ἀτομοκεντρικότητα.

Σέ αὐτό τό κομβικό γιὰ τὴν ἐξελικτική πορεία τῶν κοινωνιῶν ὁρόσημο, θεωρῶ, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μέ διάκριση καί τὴν «μετ’ ἐπιστήμης» ποιμαντική της θά κληθεῖ ἄμεσα νά ἐπαναπροβάλλει, μέ βάση τὴν παράδοσή της καί τὴν λειτουργική της ἐμπειρία, πρότυπα, ἀρχές καί μέσα, προκειμένου στό νέο αὐτό «μετα-πανδημικό» μοντέλο κοινωνίας, νά νοηματοδοτηθοῦν καί πάλι οἱ διαπροσωπικές καί οἱ ἀνθρώπινες σχέσεις.

Θά κληθεῖ ἡ Ἐκκλησία νά ἐνισχύσει τὴν ἀλληλεγγύη, μεταξύ τῶν ἀνθρώπων, ὅχι μόνο στό ἐπίπεδο τῶν κοινωνικῶν παροχῶν καί τῆς φιλανθρωπίας, ἀλλὰ καί στή βάση ἐνδυνάμωσης τῆς ἐμπιστοσύνης πρὸς τόν ἄλλον, τῆς ἀποδοχῆς τοῦ ἄλλου μέσα ἀπὸ τό σεβασμό καί τὴν θυσία καί στό πεδίο τῆς ὀλιστικῆς προσφορᾶς πρὸς τόν ἄλλον. Νά δώσει ὄραμα, δύναμη καί προοπτική μέλλοντος, ὥστε ὁ συνάνθρωπος νά βλέπει μέ αἰσιοδοξία καί μέ ἐλπίδα τὴν προοπτική τῆς ζωῆς, ἡ ὁποία διαχρονικά φέρει τὰ στίγματα τοῦ ἄγχους, τοῦ φόβου καί τοῦ πόνου.

Ἡ Ἐκκλησία πρέπει νά δώσει στὸν ἄνθρωπο τῆς «μετα-πανδημικῆς» ἐποχῆς τὰ κριτήρια ἐκεῖνα μέ τὰ ὁποῖα θά κατανοήσῃ ὅτι ἡ πρόοδος καί ἡ ζωή δέν σχετίζονται ἀποκλειστικά καί μόνο μέ τὴν ἀναβάθμιση τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου, τὴν οἰκονομική ἀνάπτυξη ἢ τὴν κοινωνική καταξίωση. Αὐτά ἡ κρίση τὰ ἔχει καταστήσει ἀδύναμα ἔναντι τοῦ ὄντολογικοῦ διλήμματος «ζωή ἢ θάνατος»; Πρέπει νά τοῦ ὑποδείξῃ τόν τρόπο ἐκεῖνο πού θά νοηματοδοτήσῃ τό περιεχόμενο τοῦ ἀνθρωπισμοῦ του, ὅχι ὡς ἓνα κοινωνιολογικό κίνημα ἢ μία ἰδεολογία, ἀλλὰ ὡς γεγονός ὑπαρξιακῆς σχέσης ὅπου ὁ ἄλλος, «ὁ ἀδελφός μου εἶναι ἡ ζωή μου» καί «ὁ Παράδεισός μου», καί ὅχι ἡ «κόλασή μου», ὅπως λανθασμένα διατείνεται ἡ σύγχρονη ὑπαρξιακή φιλοσοφία καί ἀντιλαμβάνεται ἡ μετα-νεωτερικότητα στή βάση ἑνός ἰδεολογοποιημένου ἀνθρωπισμοῦ ἀτομικῆς εὐδαιμονίας.

Ἡ πανδημία τοῦ Covid-19 θά παρέλθῃ. Δέν πρέπει ὅμως οἱ πληγές της νά στιγματίσουν τό μέλλον τῆς ἀνθρώπινης κοινωνίας, ἀλλὰ νά ἀποτελέσουν τὴν ἀπαρχή γιὰ μία νέα πραγματικότητα μέ ὄραμα καί προοπτική στό μέλλον.

Βιβλιογραφία: Ἀντωνόπουλος Νεκτάριος (Μητροπολίτης Ἀργολίδος), Ἀπέναντι στὸν Covid-19 μέ εὐθύνη. Ποιμαντική παρέμβαση, Ναύπλιον 2020. Γονιδάκης Φραγκῖσκος, Ἡ μοναξιά τῆς πανδημίας, ἐκδ. Ἀρμός, Ἀθήνα 2020. Καιρός τοῦ

ποιῆσαι. Ἡ Ὁρθοδοξία ἐνώπιον τῆς πανδημίας τοῦ κορωνοϊοῦ. Συλλογικό ἔργο, Ἐκδοτική Δημητριάδος (ἐπιμ. Ν. Ἀσπρούλης-Nathaniel Wood), Βόλος 2020. Κουκουρίδης Ἀνθιμος (Μητροπολίτης Ἀλεξανδρουπόλεως), Ἡ θέση καί ὁ ρόλος τῶν Ὁρθόδοξων Ἐπισκόπων (μέχρι καί τήν πανδημία τοῦ κορωνοϊοῦ), Ἀλεξανδρούπολη 2020, σελ. 13-18. Ὁρθόδοξη Ἀκαδημία Κρήτης, Κοινωνική Κρίση καί Πανδημία, ἐκδ. Ἀκρίτας, Ἀθήνα 2021. Προκόπης Παυλόπουλος, Ἡ ἀξία τοῦ ἀνθρώπου ὡς θεμέλιο τοῦ ἀνθρωποκεντρικοῦ χαρακτῆρα τοῦ Συντάγματος. Οἱ θεσμικές ἐπιπτώσεις στό πεδίο τῆς Βιοηθικῆς, Ἀθήνα 2019. Τοῦ ἰδίου, Ἡ πανδημία καί «τό ἐμβόλιο» στήν βαριά σκιά τοῦ Ἐπιμιθέα, ἐκδ. Guttenberg, Ἀθήνα 2020. Σαββάτος Χρυσόστομος (Μητροπολίτης Μεσσηνίας), Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καί ἡ πανδημία τοῦ Covid-19, Καλαμάτα 2020. Σακελλαρίου Ἀλέξανδρος, Θρησκεία καί πανδημία στήν ἐλληνική κοινωνία, Θεσσαλονίκη 2020. Σύναξη (περιοδ.) 156 (Ὀκτώβριος-Δεκέμβριος 2020): Πανδημία. Χρηστάκης Δ. Νικόλας, Τό Βέλος τοῦ Ἀπόλλωνα, ἐκδ. ΚΑΚΤΟΣ, Ἀθήνα 2020. Vasiliadis Petros (ed), The Church in a period of Pandemic. Can the present pandemic crisis become a meaningful storm for renewal in our Churches? CEMES Publications, Salonica 2020.